

ЛІТЕРАТУРА

1. Boerma T. World health statistics 2010 / T. Boerma, C. AbouZahr. – France: WHO Library Cataloguing-in-Publication Data, 2010. – 177 с.
2. The World Health Report 2000 – Health systems: Improving performance : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.who.int> – Назва з екрана.
3. DeNavas-Walt C. Income, poverty and health insurance coverage in the United States, 2007 / C. DeNavas-Walt, B.D. Proctor, V.C. Smith. – US Census Bureau, 2008. – 84 с.
4. Стеценко В.Ю. Обов'язкове медичне страхування в Україні (адміністративно-правові засади запровадження): монографія / В.Ю. Стеценко. – К.: Атіка, 2010. – 320 с.
5. Таранов А.М. Избранные лекции по обязательному медицинскому страхованию / А.М. Таранов. – М.: Федеральный фонд обязательного медицинского страхования, 2002. – 96 с.
6. Юнусов Ф. Управление здравоохранением и организация медицинского страхования / Ф. Юнусов. – СПб.: ООО «Артиком», 2007. – 296 с.

УДК 343.163 – 057

ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Стеценко С.Г., д.ю.н., професор

Національна академія прокуратури України

У статті аналізуються проблеми підготовки кадрів для органів прокуратури. Акцент зроблено на системі підготовки в рамках Національної академії прокуратури України.

Ключові слова: прокуратура, підготовка кадрів, Національна академія прокуратури України.

Стеценко С.Г. ПОДГОТОВКА КАДРОВ ДЛЯ ОРГАНОВ ПРОКУРАТУРЫ: ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ / Национальная академия прокуратуры Украины, Украина

В статье анализируются проблемы подготовки кадров для органов прокуратуры. Акцент сделан на системе подготовки в рамках Национальной академии прокуратуры Украины.

Ключевые слова: прокуратура, подготовка кадров, Национальная академия прокуратуры Украины.

Stetsenko S.G. TRAINING FOR PROSECUTORS: LEGAL AND INSTITUTIONAL FRAMEWORKS / National academy of prosecution of Ukraine, Ukraine

The paper analyzes the problem of training for prosecutors. Emphasis is placed on the training system of the National Academy of Prosecution of Ukraine.

Key words: prosecutors, training, National academy of prosecution of Ukraine.

Сьогоднішній стан справ із реформуванням органів прокуратури засвідчує гостру потребу проведення наукових досліджень, спрямованих на вивчення «проблемних місць» організаційно-правового забезпечення вітчизняної прокуратури. До актуальних питань сучасної прокуратури, котрі потребують свого осмислення та пропозицій щодо вирішення, можуть бути віднесені:

- належність прокуратури до тієї чи іншої гілки влади або чітке позиціонування незалежного її статусу;
- теоретико-правові дослідження завдань, функцій та правового статусу прокуратури;
- модернізація загального нагляду за правозахисною діяльністю з акцентом на необхідність захисту прав людини;

- підготовка кадрів для органів прокуратури з позицій необхідності добору висококваліфікованих фахівців, котрі б втілювали у життя завдання та функції прокуратури тощо.

Проведені нами дослідження демонструють наявність значного масиву повноважень, котрі мають місце як у прокуратури в цілому, так і в конкретного прокурорсько-слідчого працівника [1]. Це обумовлює більш ніж важливе ставлення до підготовки кадрів для потреб прокуратури. На сьогодні, як свідчать статистичні дані, переважна більшість нових працівників прокуратури добираються із числа випускників провідних державних вищих навчальних закладів:

- Національної академії прокуратури України;
- Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»;
- Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Значним кроком уперед стало створення в системі прокуратури у 2002 році відомчого ВНЗ, котрий через 5 років своєї діяльності отримав статус національного. Реалії сьогодення свідчать про упровадження в Національній академії прокуратури України новітніх навчальних планів та програм, котрі спрямовані на підготовку прокурорсько-слідчих працівників нового покоління. Факторів, котрі свідчать про актуальність розгляду питань підготовки кадрів для прокуратури, – багато. Основні з них:

- чітко виражена відомча належність Академії та загальнодержавна тенденція щодо підпорядкування ВНЗ до системи МОНмолодьспорту України;
- потреби прокурорсько-слідчої практики;
- особливості підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»;
- тривалість навчання в Академії.

Відомча належність Академії обумовлює чітку спрямованість освітньої політики на максимальне наближення навчального процесу до практичних потреб діяльності прокуратури України. Випускники, котрі розподіляються до практичних підрозділів, повинні бути готовими відразу розпочати практичну діяльність. Унікальність Академії, поміж іншого, характеризується наявністю значної кількості спеціальних курсів, у рамках яких студенти вивчають ті питання, які вони безпосередньо будуть вирішувати в рамках самостійної практичної діяльності. Саме тому неприпустимим для підготовки кадрів прокуратури має стати сумно відоме гасло про необхідність забути все те, що випускник вчив у навчальному закладі і вже безпосередньо на робочому місці по-новому опановувати сутність виробничих функцій.

У цьому зв'язку загальнодержавна тенденція щодо підпорядкування ВНЗ МОНмолодьспорту України має право на існування, проте вона не повинна торкатись відомчих магістратур, різновидом яких і є Національна академія прокуратури України. Тут мова не повинна йти про додаткову конкуренцію між відомствами, а лише констатувати державницький підхід.

Потреби прокурорсько-слідчої практики обумовлюють значний ступінь практичної спрямованості навчання. У цьому контексті варто продовжувати практику наступних форм покращення освітньої діяльності в Національній академії прокуратури України:

- запрошення представників Генеральної прокуратури України, обласних, районних та міських прокуратур для читання окремих лекцій з актуальних проблем прокурорської діяльності та участі в семінарських заняттях, «круглих столах», ділових іграх тощо;
- участь професорсько-викладацького складу Академії в заходах, що проводяться практичними підрозділами (колегії, семінари, засідання науково-методичної ради тощо);
- стажування науково-педагогічного складу в практичних підрозділах прокуратури України.

Особливості підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» характеризуються тим, що у відповідності з Законом України „Про вищу освіту”, магістр – це освітньо-

кваліфікаційний рівень вищої освіти, котрий характеризується наявністю в особи спеціальних умінь та знань, достатніх для виконання професійних завдань та обов'язків (робіт) інноваційного характеру. Іншими словами, це особа, котра повинна володіти інноваційними методиками та впроваджувати їх у практичну діяльність. Сутність терміна „інновації”, на переконання автора, є дуже тісно пов'язаною з наукою, із використанням результатів наукових досліджень на практиці. Не випадково під час навчання в магістратурі Національної академії прокуратури студенти виконують магістерське дослідження, котре може вважатись науковою кваліфікаційною роботою.

Тривалість навчання в Академії, як фактор, котрий свідчить про актуальність пошуку шляхів удосконалення освітніх програм, проявляється в тому, що фактично 2 роки навчання (1 рік теорії та 1 рік стажування в практичних підрозділах на вакантних посадах помічників прокурорів районного рівня або слідчих міськрайпрокуратур). Фактично, таким чином, йдеться про теоретичну частину навчального процесу, протягом якої і необхідно шукати шляхи покращення підготовки магістрів для потреб прокуратури.

Навчання студентів потребує пошуку оптимального балансу між загальнотеоретичними та професійно-орієнтованими дисциплінами. Констатуємо наявність єдиного освітньо-правового статусу магістрів, що закінчили Академію, та випускників магістратур інших навчальних закладів юридичного спрямування. Думається, що за сьогоденної відсутності в державі єдиних державних стандартів вищої освіти одним із факторів сумісності дипломів має бути саме загальнотеоретична складова. Спеціальні курси, орієнтовані на засвоєння суто професійних питань, повинні відображати ключові напрями діяльності прокуратури. Основна увага повинна приділятися викладенню тих питань, котрі становлять лівову частку діяльності слідчих та помічників прокурорів районної ланки. Позитивний аспект, на який звертає увагу Г.П. Середа, проявляється в тому, що „практична спрямованість навчання, окрім спеціалізації навчальних дисциплін, забезпечується і тим, що у навчальному процесі активну участь беруть працівники з великим досвідом практичної роботи, зокрема і діючі прокурори, які працюють в Академії на умовах сумісництва” [2].

Доцільно розглянути питання про необхідність створення та затвердження перспективного стабільного навчального плану підготовки магістрів у Національній академії прокуратури України, котрий на 3-4 роки (3-4 набори студентів) унормував би перелік навчальних дисциплін (спеціальних курсів), котрі були б обов'язковими для вивчення студентами. Це додасть стабільності процесу підготовки магістрів і, що головне, сприятиме якісній підготовці навчально-методичного забезпечення (підручники, посібники, курси лекцій тощо). По закінченні вказаного терміну буде можливість внести необхідні корективи шляхом введення більш актуальних навчальних курсів.

Такий варіант стабільного навчального плану на найближчі роки міг би стати складовою Програми розвитку Національної академії прокуратури України, де можна було б чітко зазначити процедуру внесення змін та доповнень до нього. Але наголошуємо, що це має бути у виняткових випадках, коли зміни до чинного законодавства, поява нових функцій та завдань прокуратури України, актуалізація певних напрямів роботи зроблять обґрунтованими необхідність внесення змін до навчального плану. Такий підхід буде корисним для системи прокуратури, для студентів і для викладачів. Для останніх позитив саме такого стабільного навчального плану буде характеризуватись удосконаленням лекційного матеріалу, знаходженням нових ілюстративних практичних прикладів із прокурорської діяльності, котрі покращать сприйняття теоретичного матеріалу. Можливо, з часом, необхідно буде вести мову про певну спеціалізацію студентів ще під час навчання в Академії, і, відповідно, створення декількох навчальних планів для підготовки різних категорій фахівців.

Також важливим елементом удосконалення підготовки кадрів для органів прокуратури в Національній академії прокуратури України є стажування науково-педагогічного складу в практичних підрозділах прокуратури України. Це було і залишається надзвичайно важливим фактором оптимізації навчального процесу в Академії. Перш за все, необхідно чітко виокремити стажування викладача, котрий має практичний досвід роботи в органах прокуратури та стажування особи, котра не має такого досвіду. У першому випадку, як

видається, доцільно орієнтуватися на необхідність проходження тематичного стажування, котре має бути пов'язаним з:

- специфікою навчальних дисципліни (спеціальних курсів), що викладаються даною особою;
- особливостями мети та завдань науково-дослідної роботи, що здійснюється викладачем у рамках наукової проблематики кафедри (Академії);
- перспективами запровадження нових навчальних дисциплін (спеціальних курсів) як Інституту підготовки кадрів, так і Інституту підвищення кваліфікації кадрів;

Стажування викладача, котрий має практичний досвід роботи в органах прокуратури, має бути спрямоване на отримання емпіричного матеріалу „з перших рук”, котрий, у подальшому, буде використовуватись у навчальному процесі та науковій діяльності. Це дозволить „тримати руку на пульсі” діяльності практичних підрозділів прокуратури, у рамках педагогічного процесу дійсно давати студентам (слухачам) ті знання, що затребувані практикою.

Говорячи ж про наукову діяльність, слід згадати вислів відомого українського правознавця М.І. Козюбри, котрий стверджував, що „юридична наука без виходу на практику є безперспективною” [3]. У нашому випадку пошук базової інформації для наукових пошуків має здійснюватися на схемою „практика” – „наука” – „практика”. Іншими словами, проблеми прокурорської діяльності має диктувати практика, їх вирішення повинні ґрунтуватися на використанні результатів наукових пошуків, а самі результати – запроваджуватись у практичну діяльність органів прокуратури. Науковий пошук, що здійснюється викладачами, не повинен відбуватись заради пошуку, „для галочки”. Він має базуватись на реальних проблемах сучасної української прокуратури. Те саме, до речі, торкається і магістерських та дисертаційних робіт, котрі досліджуються відповідно студентами, аспірантами та викладачами Академії. Підставою для визначення тематики дослідження має бути виключно актуальність його проведення для прокуратури України.

Друга категорія викладачів (котрі не мають практичного досвіду роботи в прокуратурі) повинна пройти базове комплексне стажування. Аналізуючи цей компонент практичного спрямування освітнього процесу, вважаю за доцільне зазначити, що мова не може йти про направлення на стажування, де викладач самостійно, чи за допомогою працівників кадрового апарату практичного підрозділу прокуратури, визначає план стажування та перелік тих підрозділів, з роботою яких він буде знайомитись. Доцільно в рамках відведеного часу стажування обов'язково ознайомитись зі структурою прокуратури, розподілом функціональних обов'язків її працівників; організацією роботи з представництва, захисту інтересів громадян та держави в суді; особливостями правозахисної діяльності прокуратури; роботою помічників прокурора; особливостями підтримання державного обвинувачення та нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство. Важливо під час проведення стажування особисто бути присутнім у судових засіданнях, що дасть змогу вивчати діяльність прокурорів із представництва, захисту інтересів громадян та держави в суді, а також підтриманню державного обвинувачення. Необхідно відвідати ізолятор тимчасового тримання чи слідчий ізолятор з метою ознайомлення з реалізацією вимог чинного законодавства відносно застосування заходів примусового характеру. Цей перелік не є вичерпним, але він повинен забезпечити комплексне сприйняття стажистом сутності реалізації на практиці всіх функцій прокуратури.

„Краще один раз побачити, аніж сто разів почути” – цей відомий вислів наочно демонструє переваги стажування для викладачів, котрі не мають досвіду роботи в прокуратурі. Прокурорів повинні вчити прокурори [4], що, відповідно, обумовлює необхідність для викладачів опановувати практичну складову діяльності органів прокуратури. Як театр починається з вішака, так і прокуратура, на думку автора, починається з роботи, спрямованої на розгляд звернень та особистий прийом громадян. Ця складова найбільш показово демонструє взаємини прокуратури та громадян, задля захисту прав та свобод яких вона і функціонує. Важливо усвідомити організацію та безпосередню процедуру здійснення прийому громадян, прослідкувати проходження звернення, підрозділи прокуратури, які долучені до цього процесу та, як наслідок – результат розгляду. Не менш важливим видається практичне застосування

знань з психології та етики прокурорської діяльності саме під час здійснення прийому громадян. На сьогодні громадяни нашої державі в переважній більшості прокуратури довіряють. Тому люди нерідко саме від прокурорських працівників очікують реальних результатів у вирішенні своїх проблем.

Особиста присутність на судових засіданнях дасть змогу викладачеві, котрий раніше не мав досвіду роботи в прокуратурі, реально ознайомитись із такими функціями прокуратури, як представництво інтересів громадянина та держави в суді а також підтримання державного обвинувачення. Зокрема, такий вид судочинства, як адміністративне, є відносно новим для вітчизняної правової дійсності, що обумовлює необхідність отримання практичних знань стосовно ролі прокурора у ході адміністративного процесу, сутності дуалізму функцій прокурора (адже він, керуючись адміністративно-процесуальним статусом прокурора, захищає публічні (державні) та приватні (окремого громадянина) інтереси). Будучи державним органом, прокуратура в адміністративному суді у визначених законом випадках фактично оскаржує дії чи бездіяльність самої держави. Ця теоретична проблема наочно проявляється при безпосередній участі викладача в судовому засіданні. Саме так отримуються і нові теми для наукових досліджень.

Таким чином, практична складова в системі підготовки кадрів для органів прокуратури має стати домінуючою. Це свідчить про необхідність пошуку оптимального балансу співвідношення загальнотеоретичних та професійно-орієнтованих дисциплін. Без перших неможливо здійснювати навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем „магістр”, без других – неможливо забезпечити підготовку якісних фахівців для роботи в органах прокуратури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стеценко С.Г. Прокурор як суб'єкт владних повноважень (теоретико-правовий аспект) / С.Г. Стеценко, В.М. Кравчук // Вісник прокуратури України. – 2011. – №11. – С. 70-76
2. Середа Г.П. Академії прокуратури – 5 років / Г.П. Середа // Вісник прокуратури. – 2007. – № 10. – С. 125
3. Козюбра М. Юридична наука без виходу на практику є безперспективною // Юридична газета. – 2007. – 6 грудня. – С. 1, 10-11
4. Прокурори вчать прокурорів // Юридичний вісник України. – 2007. – № 27. – С. 4

УДК 342.98: 343.353

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПОНЯТТЯ ТА СКЛАД

Чорна В.Г., к.ю.н., ст. викладач

*Навчально-науковий інститут права та психології
Національної академії внутрішніх справ*

У даній науковій статті розкрито зміст адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення, а також елементи складу даного виду правопорушення приймаючи до уваги зміни, які були внесені до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Ключові слова: корупція, корупційне правопорушення, склад корупційного правопорушення.

Чорная В.Г. АДМИНИСТРАТИВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА КОРРУПЦИОННЫЕ ПРАВОНАРУШЕНИЯ: ПОНЯТИЕ И СОСТАВ / Учебно-научный институт права и психологии Национальной академии внутренних дел, Украина

В данной научной статье раскрыто содержание административной ответственности за коррупционные правонарушения, а также элементы состава данного вида правонарушения, принимая во внимание изменения, внесенные в Кодекс Украины об административных правонарушениях.

Ключевые слова: коррупция, коррупционное правонарушение, состав коррупционного правонарушения.